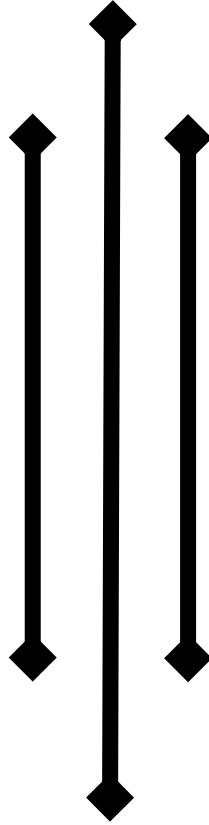

आ.व. २०७७/०७८ को
नीति तथा कार्यक्रम

गुल्मीदरबार गाउँपालिका
गौडाकोट, गुल्मी
प्रदेश नं. ५

आदरणीय सभाध्यक्षज्यू,

नेपालको संविधानको मूल मर्म अनुसार तीनै तहका सरकारहरू कृयाशिल रहेको वर्तमान अवस्थामा विश्वव्यापी महामारीको रूपमा फैलिएको कोरोना भाईरस (कोभिड-१९) को संकट विरुद्ध जुध्दै सुशासन, स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी, कृषि उत्पादन र रोजगारी प्रवर्द्धन जस्ता क्षेत्रहरूलाई उच्च प्राथमिकता राखी स्थानीय सरकारको तर्फबाट पालिकाको समृद्धिको लागि यस गरिमामय सदनमा आ.व. २०७७/७८ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा मलाई खुशी लागेको छ ।

संघियताको सफल कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानिय सरकारको रूपमा यस गाउँपालिकाको कार्यपालिकाले विगत ३ वर्षका नीति तथा कार्यक्रमहरू यसै सभामा प्रस्तुत गरी सबैको साथ सहयोगमा कार्यान्वयन भैरहेका छन् । सुखी र समृद्ध पालिका निर्माणमा विगतका कार्यक्रमहरूबाट सकारात्मक परिणामहरू देखा परेको महशुष गरेका छौं । आम नागरिकहरूबाट कार्यक्रम संचालन तथा कार्यान्वयनमा स्वतस्फूर्त रूपमा सहयोग प्राप्त भएको पाउँदा हामी हर्ष विभोर भएका छौं । आर्थिक सामाजिक विकास गर्दै समृद्ध पालिका बनाउनको लागि सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण यस गरिमामय सदनका गाउँसभा सदस्यज्यूहरू, कर्मचारीहरू, नागरिक समाज, राजनीतिक दल, पत्रकारहरू लगायत आम जनसमुदाय प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु ।

यस वर्ष विश्वव्यापी रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ को जोखिम नेपालमा पनि बढ्दै गइ रहेको अवस्थामा यस गुल्मीदरबार गाउँपालिकामा पनि कोरोना भाईरस संक्रमण रोकथाम नियन्त्रणको लागि विपद् कोषमा खर्च बृद्धि भएको र नेपाल सरकारबाट संक्रमण रोकथामको लागि जारी गरिएको लकडाउनको कारण राजश्व असुलीमा समेत असर परेको तथा विकास निर्माणका कार्यहरूमा समस्या भइ केहि कामहरू सम्पन्न नहुने अवस्था समेत देखिएको छ । यस वर्षको बजेट निर्माणमा समेत कोभिड-१९ को रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि विपद् व्यवस्थापनमा आवश्यक रकम राख्नु पर्ने देखिएको छ । विगतका वर्षहरूको अनुभव, विभिन्न महानुभावहरूको अमूल्य राय सुझाव, पालिकाका विभिन्न विषयगत समितिहरूको सिफारिसमा यस वर्षको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने प्रयास गरिएको छ । यस सभामा आउने सकारात्मक सुझावहरूलाई यस नीति तथा कार्यक्रमको मार्गदर्शक सिद्धान्तको रूपमा समावेश गरी संशोधन सहित यो नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभाबाट पारित हुनेछ भन्ने आशाका साथ म यस गरिमामय सभामा आगामी आ.व. २०७७/७८ को नीति तथा कार्यक्रम राख्ने अनुमति चाहान्छु ।

(क) सुशासन तथा संस्थागत विकास तर्फः

१. गाउँपालिकाले भ्रष्टाचार शून्य सहनशिलताको नीति अवलम्बन गर्दै पालिकामा सुशासन कायम गर्नको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईने छ ।
२. गाउँपालिकाको गतिविधिहरूलाई डिजिटल सूचना पार्टी, मोबाईल एप्स, सामाजिक सञ्जाल, एस.एम.एस. तथा वेबसाईट मार्फत सार्वजनिक गरी नागरिकको सूचनाको हकलाई सुनिश्चित गराउँदै गाउँपालिकाको कार्यलाई पारदर्शी बनाईनेछ ।
३. पालिकाबाट सम्पादित हुने कार्यहरूलाई अधिकतम सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी विद्युतीय सुशासनको नीति अवलम्बन गर्दै सेवा प्रवाहलाई प्रविधि मैत्री बनाउँदै लगिनेछ ।
४. सबै नागरिकको पहुँचमा पुग्ने गरी सूचना प्रवाह र गुनासो सुनुवाई संयन्त्रको विस्तार गरिनेछ ।
५. सार्वजनिक खर्चलाई उत्पादन मुलक बनाउन आन्तरिक नियन्त्रण सम्बन्धी मापदण्ड बनाइ लागू गरिनेछ ।
६. सुशासन कायम गर्नको लागि आफ्नो पदिय आचरण र मर्यादामा रहन पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको आचार संहिता पूर्णतः लागू गरिनेछ ।
७. गाउँपालिकाको कार्यलाई चुस्त, दुरुस्त र प्रभावकारी बनाउन कर्मचारीहरूका समस्याहरूको सुक्ष्म रूपमा अध्ययन गरी समस्या समाधानका उपयुक्त माध्यमहरू अपनाई उत्प्रेरणाका माध्यमबाट काम गर्ने वातावरण मिलाईनेछ ।
८. गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट सम्पादन गरेका विभिन्न कार्यहरूको प्रगती विवरण सहितको e-bulletin मासिक रूपमा प्रकाशन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
९. कर्मचारीहरूको योग्यता, क्षमता, कार्यक्षमता, सीप र अनुभवलाई कार्यसम्पादनमा उपयोग गर्न तथा उत्प्रेरित बनाइ राख्न आवश्यक मापदण्ड बनाइ क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालिम तथा कार्यसम्पादनमा आधारित सुविधा उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।
१०. कर्मचारीहरूलाई कार्यसम्पादनको आधारमा पुरस्कार तथा दण्डको व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ ।
११. पालिकाको विभिन्न विषयगत शाखा तथा वडा कार्यालयहरूबाट सम्पादित कार्यहरूलाई थप प्रभावकारी बनाउन मासिक समिक्षा गोष्ठीको व्यवस्था गरिनेछ ।
१२. पालिकाबाट खरिद गरिने वस्तु तथा सेवाहरूलाई खरिद गुरुयोजनाका आधारमा प्रचलित ऐन नियम कानून बमोजिम पारदर्शी रूपमा गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

१३. गाउँपालिकाले उठाउने सबै प्रकारका करहरू वडा कार्यालयबाटै प्रविधिको उपयोग गरी सफ्टवेयर मार्फत संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१४. पालिकाको सबै वडा कार्यालयहरूबाट व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षालाई व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (MIS) मार्फत गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१५. गाउँपालिकाको सम्पत्तीलाई कम्प्युटराईज अभिलेख तयार गरि त्यसको उचित उपयोग, संरक्षण तथा संवर्द्धन गरिनेछ ।
१६. गाउँपालिकाको कामलाई पारदर्शी एवं जवाफदेही बनाउन सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षणलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१७. लक्षित वर्गका कार्यक्रमहरूलाई आय उन्मुख बनाउन प्राथमिकता दिई संचालन गरिने सबै कार्यक्रमहरू एकद्वार प्रणाली मार्फत निर्धारित मोडलमा संचालन गरिनेछ ।
१८. योजनाहरू वडा कार्यालयको समन्वयमा कार्यान्वयन गरिने तथा वडा समिति समेतको अनुगमन र सिफारिसमा फरफारक गर्ने कामलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१९. जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिमहरू, अध्ययन अवलोकन भ्रमणहरूका कार्यक्रम राखिनेछ ।
२०. आवश्यकता अनुसार गाउँपालिकाको संगठन विकास अध्ययन गर्दै कर्मचारी दरबन्दी अध्याबधिक गरी कार्यविवरण उपलब्ध गराइनेछ ।
२१. सामाजिक विवादहरूलाई मेलमिलापको माध्यमबाट न्यायिक समिति मार्फत समाधान गर्न पहल गर्ने कामलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
२२. गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका लब्ध प्रतिष्ठित तथा विद्वत वर्गको सूचि तयार गरी उनीहरूबाट आवश्यक सहयोग लिने र कार्य अनुभव आदान प्रदान गरी प्राप्त पृष्ठपोषणलाई गाउँपालिकाको समृद्धि र वृहत्तर विकासमा समाहित गर्दै लगिनेछ ।
२३. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र संचारको पहुँच पुर्याउन सम्बन्धित निकायहरूमा पहल गर्दै मुख्य बजार क्षेत्र तथा पार्कमा वाइफाई जोनको शुरुवात गरिनेछ ।
२४. विभिन्न सामाजिक संघ/संस्था, कृषक, विद्यार्थी, पत्रकार, खेलाडी, उपभोक्ता समिति, टोल विकास संस्थालाई कार्य सम्पादनको मूल्यांकन गरी प्रोत्साहन स्वरूप पुरस्कार दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२५. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने सरकारी, गैरसरकारी, सामुदायिक संस्था, दातृ निकाय एवं सरोकारवाला संस्थाहरूले पालिकाको समन्वयमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२६. संघीयता तथा विकास प्रशासनको अनुभव आदान प्रदान गर्न देश तथा विदेशका सहरहरूसँग भगिनी सम्बन्ध कायम गर्ने नीति लिइनेछ ।
२७. गाउँपालिकाको समानुपातिक विकासका लागि वडाको भूगोल, जनसंख्या र आन्तरिक आम्दानीको आधारमा आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२८. सूचना प्रविधिमा आधारित भएर गाउँपालिकाको प्रोफाइललाई अध्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।
२९. गाउँपालिका बासीलाई अध्ययन अनुसन्धान तर्फ ध्यान केन्द्रित गराउन एक वडा एक पुस्तकालयको स्थापना गर्ने कार्यको शुरुवात गरिनेछ ।
३०. गाउँपालिका भित्रका सार्वजनिक जग्गाहरूको संरक्षणका लागि उपयुक्त नीति बनाउन प्राथमिकता दिइनेछ ।
३१. गाउँपालिकामा भू-उपयोग नीति सहितको दीर्घकालीन एकिकृत शहरी विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
३२. स्थानीय संचार माध्यमहरूसँग समन्वय गर्दै संचार संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।
३३. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र भ्रमण गर्ने आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई आकर्षण गर्न विभिन्न क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
३४. गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माण गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
३५. राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
३६. पालिकाको सबै वडाहरूमा कानूनी विज्ञको संलग्नतामा कानूनी साक्षरता कार्यक्रम संचालन गरी न्याय सम्पादन पारदर्शी, सहज र सुलभ बनाउने कार्य गरिनेछ ।
३७. वडास्तरमा मेलमिलापकेन्द्र संचालनको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

(ख) सामाजिक विकास तर्फ:

३८. विश्वभर महामारीको रूपमा फैलिरहेको कोरोना भाइरस (COVID-19) को संक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि निशुल्क स्वास्थ्य सेवा संचालन तथा स्वास्थ्य सुरक्षा सामग्रीको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
३९. कोभिड-१९ लगायत विभिन्न महामारीजन्य रोगहरूको रोकथाम, नियन्त्रण तथा निगरानीका लागि सरोकारवालाहरूसँग अन्तरक्रिया लगायतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

४०. पालिका भित्ररहनु भएका जेष्ठ नागरिकहरूलाई निशुल्क औषधी वितरण, स्वास्थ्य परिक्षण, छलफल तथा अन्तरक्रिया गर्दै जेष्ठ नागरिकको सम्मानको लागि प्रत्येक वडामा जेष्ठनागरिक भेटघाटकेन्द्र स्थापना गर्ने नीति लिईनेछ ।
४१. पालिकाभित्र रहेका गरिब परिवारहरूको पहिचान गरी गरिब परिचय पत्र वितरण गर्ने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
४२. पूर्णखोप सुनिश्चितता तथा दिगोपनाका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
४३. मातृशिशु सेवा र पोषण कार्यक्रमलाई एकिकृत रूपमा थप प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्नको लागि कस्तो छ आमा कार्यक्रम लागू गरिनेछ ।
४४. हरेक स्वास्थ्य संस्थामा पोषण कर्नरको व्यवस्था गर्दै पोसिलो खानेकुराको प्रदर्शन तथा उपभोग वृद्धि गराउन आवश्यक शिक्षा, परामर्श दिइने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
४५. वर्षमा एक पटक संघ तथा प्रदेश स्वास्थ्य निकायसंग समन्वय गरी स्थायी बन्ध्याकरण शिविर संचालन गरिनेछ ।
४६. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र स्वास्थ्यकर्मीलाई परिचालन गरि गर्भवति जाँच एवं पूर्ण संस्थागत सुत्केरी जस्ता अभियानलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
४७. इच्छाइएको गर्भ, सुरक्षित तथा स्वस्थ गर्भ भन्ने मुल नाराका साथ हरेक गर्भलाई परिवार तथा समाजमा उत्सवको रूपमा स्थापित गराउन पहल गरिनेछ ।
४८. सुरक्षित प्रसुति सेवालालाई व्यवस्थित बनाउन पालिका भित्रका वर्थिड सेन्टरहरू सम्म निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवाको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
४९. स्वास्थ्य आमा समूहलाई सुदृढीकरण गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
५०. सर्ने तथा नसर्ने रोगको रोकथामको लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिने छ । नसर्ने रोगको रोकथामको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरी आवश्यक पर्ने सामग्रीहरूको व्यवस्थापन मिलाईनेछ ।
५१. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना फैलाउने, बन्चितिकरणमा परेकाहरूको पहिचान गर्ने लगायतका स्वास्थ्य सम्बन्धीका कृयाकलापहरू संचालन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईने छ ।
५२. स्वास्थ्य संस्थाको सरसफाइलाई विशेष जोड दिई स्वास्थ्य संस्थाहरूको सरसफाइको नियमित अनुगमन गर्दै उत्कृष्ट सरसफाइ गर्ने संस्था तथा कर्मचारीहरूलाई पुरस्कृत गर्ने नीति लिईनेछ ।

५३. गाउँपालिकामा निर्माण हुन बाँकी रहेका वडाहरूमा यसै वर्ष स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माणको प्रक्रिया अगाडी बढाइनेछ ।
५४. आधारभूत स्वास्थ्य सेवाका लागि आवश्यक पर्ने निःशुल्क औषधिहरूको उपलब्धतालाई सुनिश्चित गरिने छ । यसका लागि संघ, प्रदेश तथा अन्य निकायसँग समन्वय गर्दै आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
५५. विभिन्न रोगहरूको संक्रमणबाट जोगिने तथा रोग निवारण गर्ने खालका विभिन्न चेतनामुलक कार्यक्रमहरू आयोजना गरिनेछ ।
५६. पालिकाका नागरिकहरूको स्वास्थ्यलाई ध्यान दिदै स्थानीय समुदायसँग सहकार्य गरी विशेषज्ञ डक्टर सहितको स्वास्थ्य शिविरहरू संचालन गरिनेछ ।
५७. महिनावारीको समयमा महिलाहरूलाई हुन सक्ने जोखिमबाट बचाउनका लागि गाउँपालिकाका प्रत्येक घर परिवारहरूलाई सचेत बनाउन सुरक्षित सामग्री युक्त घर (घरघरमा सेनेटरी प्याड) कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
५८. किशोरावस्थामा हुने मानसिक, सामाजिक, शारीरिक तथा सम्बेगात्मक परिवर्तनबाट पर्ने असरबाट बचाउन गाउँपालिका भित्रका माध्यमिक विद्यालयहरूमा सञ्चालन भईरहेको साथै शिक्षा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
५९. दिर्घरोगीहरू (उच्च रक्तचाप, मधुमेह र दम) लाई निशुल्क औषधी उपचार उपलब्ध गराउने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६०. भौतिक पूर्वाधारयुक्त स्वास्थ्य संस्थाहरूमा २४ सैं घण्टा निःशुल्क प्रशुती सेवा केन्द्र (वर्धिङ्ग सेन्टर) सञ्चालन गरिनेछ ।
६१. अशक्त तथा वृद्धहरूको पहुँचमा स्वास्थ्य सेवा पुर्याउनको लागि समय समयमा पालिका भित्रका हेल्थ हर्टहरूमा स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
६२. गाउँपालिकाका स्वास्थ्य चौकीहरूमा प्रयोगशाला सेवा सञ्चालनका लागि प्रदेश सरकारसँग आवश्यक पहल गरिनेछ ।
६३. आमा सुरक्षा, गर्भवती उत्प्रेरणा सेवा, न्यानो झोला वितरण सहित मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
६४. बालबालिकाहरूको स्वास्थ्यलाई मध्यनजर गर्दै बालबालिकाहरूको लागि पोषण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
६५. पूर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका बनाउन विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

६६. शारीरिक तन्दुरुस्तीका लागि योग तथा ध्यान शिविर संचालन गरि आयुर्वेदिक औषधीहरूको उपयोगमा वृद्धी गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
६७. नागरिकहरूलाई आधारभुत खानेपानी सुनिश्चितताको लागि WASH योजनामार्फत एक घर एक धाराको नीतिलाई अवलम्बन गरिनेछ ।
६८. विकासको मूलप्रवाहमा पहुँच पुर्याउनका लागि महिला, दलित, अपाङ्ग, जेष्ठ नागरिक, आदिवासी जनजाती, बालबालिका, एकल महिला, सिमान्तकृत वर्ग लगायतका समुदायहरूको क्षमता विकास, आयआर्जन, सशक्तिकरण, अधिकार संरक्षणमा जोड दिईनेछ ।
६९. लागू औषध निषेध, मदिरा नियन्त्रण, लैङ्गिक हिंसा, घरेलु हिंसा, सामाजिक कुप्रथा, कुरीति र कुसंस्कार अन्त्य गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
७०. सबै जातजातिको साहित्य, कला, भाषा, संस्कृति र इतिहासको संरक्षण तथा संवर्द्धन गर्ने नीति लिईनेछ ।
७१. पालिकाको शिक्षा नीतिको तर्जुमा गरी शैक्षिक गुणस्तर सुधारको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
७२. सामूदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधारको लागि कार्यविधि बनाइ शिक्षक दरबन्दी मिलान, विद्यालयहरू समायोजन, शिक्षक तालिम संचालनका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिई पालिकास्तरिय उत्कृष्ट विद्यालय छनोट गरी पुरस्कृत गरिनेछ ।
७३. उत्कृष्ट विद्यालय र कमजोर विद्यालयको पहिचान गरि असल अभ्यासको आदान-प्रदान गर्न प्रधानाध्यापक र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
७४. विद्यालयमा जानको लागि उमेर पुगेका बालबालिकाहरूलाई विद्यालयमा भर्ना हुन प्रोत्साहन गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
७५. विद्यालय शिक्षालाई रोजगारसँग आवद्ध गर्न गाउँपालिका क्षेत्र भित्र स्थापना भएका एवं हुने प्राविधिक शिक्षालयहरूको विकासमा टेवा पुर्याइनेछ । यस क्षेत्रमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूको संख्याको आधारमा थप कार्यक्रमहरू अगाडि बढाउने नीति लिइनेछ ।
७६. शैक्षिक गुणस्तर सुधारको लागि विद्यालयको व्यवस्थापन पक्षलाई सबल तथा सक्षम बनाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ । विद्यालयहरूमा ICT को प्रयोगलाई उच्च प्राथमिकता दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
७७. आवश्यकतानुसार वैकल्पिक शिक्षण विधिहरू प्रयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
७८. समग्र विद्यालयको गुणस्तर सुधारको लागि पालिका र प्रधानाध्यापकसँग कार्य सम्पादन सम्झौता गरि प्रधानाध्यापक र विद्यालयको कार्यसम्पादनको मूल्यांकन गरिनेछ । साथै

- प्रधानाध्यापक र विद्यालयका विषयगत शिक्षकसँग समेत कार्यसम्पादन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
७९. पालिकाको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्नको लागि एक वडा एक व्यवस्थित विद्यालयको नीति अबलम्बन गर्दै विद्यालयहरूलाई मर्ज गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८०. प्रत्येक विद्यालयमा सिकाइ सुदृढिकरणको लागी प्रधानाध्यापकहरूलाई समेत अन्तर विद्यालय अनुगमनको व्यवस्था मिलाई विद्यालयको शैक्षिक व्यवस्थापनमा जिम्मेवार र जवाफदेही बनाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८१. विद्यालयको भवन, पुस्तकालय, प्रयोगशाला, शौचालय, फर्निचर, कम्पाउण्ड वाल तथा तारबार गर्दै पूर्वाधारयुक्त विद्यालय बनाउदै लगिनेछ ।
८२. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सम्पूर्ण विद्यालय जाने उमेरका विद्यार्थीहरूलाई अनिवार्य रूपमा विद्यालयसम्म पहुँच पुर्याउने वातावरणको सिर्जना गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
८३. कक्षा ३, ५ र ८ को परीक्षालाई पालिकास्तरीय रूपमा संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाउदै ३, ५, ८ र माध्यमिक तहको परीक्षामा उत्कृष्ट अंक ल्याउने छात्र छात्राहरूलाई पुरस्कारको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८४. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका विद्यालयहरूमा कार्यरत शिक्षकहरूको अभिलेख व्यवस्थापन गरी शिक्षकहरूलाई कार्यसम्पादनको आधारमा प्रोत्साहन तथा दण्डको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८५. पालिका भित्र रहेका बाल विकास सहयोगी कार्यकर्ताका लागि प्रोत्साहनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८६. विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न विद्यालयहरूको निरीक्षण र सुपरीवेक्षणको कार्यलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
८७. गाउँपालिका भित्र संचालन हुने सबै खेलकुदको विकासका लागि पालिकास्तरमा खेल शिक्षकको व्यवस्था गरी विद्यालय स्तरमा खेलकुदको विकासमा सहयोग पुर्याइनेछ ।
८८. गाउँपालिका भित्र रहेका खेलाडीहरूको पहिचान तथा विकासको लागि गाउँपालिकास्तरीय अध्यक्ष कप खेलकुद प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
८९. बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणालाई क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँपालिकाको रूपमा विकास गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
९०. माध्यमिकतहको परीक्षालाई लक्षित गरी अंग्रेजी, गणित र विज्ञान विषयको नतिजा सुधारका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्न विद्यालयहरूलाई आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।

९१. विद्यालयस्तरीय शैक्षिक कार्यक्रमहरूलाई योजनाबद्धरूपमा सञ्चालन गर्न विषयगत शिक्षकको पठनपाठनलाई समयमै सम्पन्न गर्नका लागि मासिक पाठयोजना सहितको शैक्षिक क्यालेण्डर निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
९२. शिक्षण सिकाइमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्न शिक्षकहरूलाई सूचना प्रविधि सम्बन्धी क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरि आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिईनेछ ।
९३. शिक्षाको गुणस्तर कायम गर्नको लागि विद्यालयहरूमा प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा शिक्षण सिकाई सामग्रीहरू वितरण गरिनेछ ।
९४. शिक्षाको गुणस्तर सुधारको लागि नियमित रूपमा शिक्षक अभिभावक भेटघाट तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
९५. प्राथमिक तहको परिमार्जित पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्रीको प्रबोधीकरण, स्थानीय पाठ्यक्रम विकास गर्नुका साथै शिक्षकहरूका लागि मागमा आधारित क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
९६. गुणस्तरीय विद्यालय शिक्षामा बालबालिकाहरूको सहज पहुँच सुनिश्चित गर्न सवारी साधन, छात्रावास, बालमैत्री कक्षा व्यवस्थापन जस्ता कार्यका लागि विद्यालयहरूलाई आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
९७. सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि विद्यालयलाई कार्यसम्पादनमा आधारित अनुदान, नमूना विद्यालय विकास लगायतका कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
९८. परीक्षाफल प्रकाशन लगायत विद्यालय व्यवस्थापनको कार्यलाई सहयोग पुर्याउनको लागि पालिकास्तरमा विद्यालय व्यवस्थापन प्रणाली (सफ्टवेयर) को प्रयोग गर्ने नीति लिईनेछ ।
९९. संरक्षकत्व गुमाएका महिला, बालबालिकाहरूको लागि पुनःस्थापना तथा सुरक्षित आवास लगायतका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१००. सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका लागि आवासिय तथा गैर आवासीय छात्रवृत्ति उपलब्ध गराइनेछ ।
१०१. सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरूको लागि निःशुल्क सेनिटरी प्याड वितरण गर्ने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१०२. प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा विपन्न बस्तीहरूमा जनता आवास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१०३. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका खरका छाना भएका घरहरूको तथ्यांक संकलन गरि संघिय सरकार र प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा जस्तापाता वितरण गरि खरको छाना मुक्त गर्ने अभियानलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१०४. महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा स्थापना हुने र संचालनमा रहेका लघु उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ । यस्ता उद्योगहरू स्थापना भै सञ्चालनमा आएमा आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
१०५. महिलाहरू मात्र सदस्य रहेका सहकारीहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने खालका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

(ग) आर्थिक विकास तर्फ:

१०६. विश्वव्यापी महामारिको रूपमा फैलिएको कोरोना भाईरस (कोभिड-१९) को कारणबाट रोजगारी गुमाइ विदेशबाट फर्केका युवाहरूको तथ्याङ्क संकलन गरी सिपको आधारमा रोजगारमुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१०७. जमिनलाई बाँझो राख्न नपाइने व्यवस्था मिलाउँदै पालिकाभित्र रहेका बाँझो जग्गाहरूको एकीकृत तथ्याङ्क संकलन गरी भूमी बैंकको व्यवस्था मिलाई बाँझो जमिनलाई कृषि उत्पादनमा उपयोगको लागि प्रोत्साहन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईने छ ।
१०८. पालिकाभित्र रहेका कृषकहरूको विवरण संकलन गर्नको लागि कृषक दर्ता व्यवस्थापन कार्यक्रम अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ ।
१०९. कृषकहरूले उत्पादन गरेको कृषि उपजबाट खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा टेवा पुऱ्याउन तथा व्यवसायीकरण गर्नको लागि कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
११०. पालिका भित्रका उद्यमीहरूको विकास गर्नको लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन गर्दै समूहमा उत्पादकत्व र बजार प्रतिस्पर्धा वृद्धि गर्नको लागि कम्तिमा ५ जनाको समूहमा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१११. सामुहिक तथा सहकारी कृषि खेतीलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिईनेछ ।
११२. कृषकहरूको क्षमता अभिवृद्धि, प्राविधिक सेवा र जनचेतनामूलक कार्यक्रमको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाईनेछ ।
११३. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र कृषि उत्पादनमा प्रयोग भैरहेको रासायनिक बिषाधिलाई न्युनिकरण गरी जनताको स्वास्थ्यमा पर्न सक्ने नकारात्मक असरलाई कम गर्न विभिन्न प्रचारात्मक कार्यक्रमहरू गर्दै अर्गानिक कृषि उपज उत्पादन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
११४. कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न साना सिंचाइ कार्यक्रम विस्तार गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

११५. कृषिमा आधुनिक प्रविधि र यान्त्रीकरणमा जोड दिदै कृषि उपजको उत्पादकत्व वृद्धी गर्ने नीति लिईनेछ ।
११६. कृषिक्षेत्रसंग सम्बन्धित विकसित नवीनतम प्रविधिको बारेका कृषकलाई जानकारी गराउनको लागि कृषकसँग कृषि प्राविधिक कार्यक्रम संचालन गरी निरन्तर अनुशिक्षण दिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
११७. कृषि पेशालाई व्यवसायीक गर्नको लागि उत्कृष्ट कृषि उपज उत्पादन गर्ने कृषकहरूलाई अध्यक्ष उत्कृष्ट कृषक सम्मान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
११८. व्यवसायिक कृषि उपज उत्पादन गर्न इच्छुक कृषकहरूलाई आवश्यक पर्ने विभिन्न तालिमहरू उपलब्ध गराइनेछ ।
११९. कृषि, पशु विकास, दुग्ध उत्पादनका लागि सहकारीको प्रवर्द्धन र विकासमा आधुनिक प्रविधि मार्फत उत्पादकत्व वृद्धि गर्न कृषि सहकारी र कृषक समूहहरूलाई व्यवसायिक तालिम प्रदान गरिनेछ ।
१२०. जैविक विविधताको प्रवर्द्धन र सदुपयोग गर्दै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन प्रविधिहरूको विकास गरी कृषिजन्य उत्पादनमा प्राङ्गारिक खेतिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१२१. सामुहिक व्यवसायिक कृषि तथा पशु उत्पादन गर्ने समूह वा सहकारीहरूलाई विभिन्न प्रकारका समपुरक अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१२२. प्राकृतिक रुपबाट गर्भाधान संभव हुन नसकेमा कृत्रिम गर्भाधान गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । पशु विमा तथा कृषि विमा गर्ने समूह वा संस्थालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१२३. पालिकामा रहेका कृषि समुह, सहकारी र फर्मलाई वीउवीजन र घाँस उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउन आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
१२४. बाखा तथा बोकाबाट पालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउनको लागि साना व्यवसायीक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१२५. पशु विकास कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन नश्ल सुधारको लागि बोका, राँगो, बीर (बंगुर) समूह/सहकारी/फर्मलाई वितरण गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१२६. गाउँपालिका भित्रका जलासय र माछापोखरीहरूलाई संरक्षण गर्दै व्यवसायीक माछा पोखरी निर्माण गर्ने समूह/सहकारी/फर्महरूलाई आवश्यक अनुदान उपलब्ध गराई गाउँपालिकालाई माछा उत्पादनमा क्रमशः आत्मनिर्भर गराउदै माछाको उचित बजारीकरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१२७. फलफूल लगायतका विरुवा उत्पादनको लागि पालिकाको कुनै उपयुक्त स्थानमा बहुउद्देश्यीय नर्सरी स्थापना गरिनेछ ।

१२८. गाउँपालिकाका मुख्य बजार केन्द्रमा कृषि उपज संकलन तथा विक्रि केन्द्रलाई व्यवस्थित गरिनेछ । प्रदेश सरकारको सहकार्यमा पालिकाको उपयुक्त स्थानमा सित भण्डार स्थापना गर्ने कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
१२९. गाउँपालिका भित्र उत्पादन हुने फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि घर-घरमा कम्पोष्टमल तयार गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१३०. तरकारीमा आत्मनिर्भर हुनको लागि एक घर एक करेसाबारी अभियान संचालन गरी उत्कृष्ट करेसाबारी लाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१३१. कृषि उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्न कृषिसँग पोषण कार्यक्रम अभियानको रूपमा अगाडी बढाइनेछ ।
१३२. सुन्तला, मह र कागतिमा गाउँपालिका आत्मनिर्भर हुने गरी विभिन्न कार्यक्रमहरू अगाडी बढाइनेछ ।
१३३. बाँझो जमिनमा उखु, टिमुर, कागती, ओखर, लप्सी, कुरीलो लगायतका विरुवाहरू रोपणको लागि आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराईनेछ ।
१३४. बाँदर लगायत वन्यजन्तुहरूबाट कृषकहरूलाई परेको समस्यालाई समाधान गर्नको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
१३५. गाउँपालिका भित्र रहेका विभिन्न सहकारी संस्थाहरूको अभिलेखिकरण गर्दै एउटै उद्देश्यले स्थापना भएका सहकारीहरूलाई एकिकरण गर्ने नीति लिइनेछ ।
१३६. सहकारीहरू ऐन, नियम र विनियम बमोजिम सञ्चालन भए नभएको अनुगमन गरी उत्कृष्ट काम गर्ने सहकारीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१३७. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई वडास्तरसम्म आफ्नो सेवा विस्तार गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१३८. गाउँपालिका भित्र सञ्चालन गरिएका सबै व्यवसायहरूलाई दर्ता तथा अभिलेखिकरण गरिनेछ ।
१३९. गाउँपालिकाको सर्वाङ्गिक विकासका लागि वित्तीय अवस्थामा सुधार गर्न करको दर कम दायरा फराकिलो बनाउने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१४०. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका घरेलु उद्योगहरूको संरक्षण गर्दै नयाँ उद्योग स्थापना र बजारीकरणको लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१४१. पालिका भित्र रहेका विभिन्न ऐतिहासिक तथा धार्मिकस्थलहरूको गुरुयोजना निर्माण गरी पर्यटन उद्योगलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
१४२. गाउँपालिका भित्र आयोजना हुने महोत्सवहरूलाई व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

१४३. गाउँपालिकाले निर्माण गरेको ५ वर्षे उद्यम विकास योजनाको आधारमा गाउँपालिका भित्र स्थानिय स्रोत, साधन र सिपको आधारमा रोजगारी सृजना गरिनेछ । गाउँपालिकाको उद्यम विकास योजनाका कार्यक्रमहरु क्रमशः कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१४४. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका पर्यटकीय स्थलहरुको पहिचान गरी पर्यटन विकासको गुरुयोजना निर्माण गरी पर्यटन विकास गर्न उपयुक्त स्थानमा होम स्टे तथा एग्रो टुरिजम स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।

(घ) भौतिक पूर्वाधार विकास तर्फः

१४५. गाउँपालिकास्तरीय गौरवका आयोजनाहरु छनौट गरी कार्यान्वयनको लागि बजेटको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
१४६. खानेपानीको समस्यालाई समाधान गर्न खानेपानीका योजनाहरुलाई उच्च प्राथमिकता दिईनेछ ।
१४७. पुराना खानेपानीको मर्मत संभार तथा मुहान संरक्षण गर्दै आवश्यकता अनुसार लिफ्ट प्रविधि र ठूला खानेपानी आयोजना संचालन गरी सबै जनताहरुलाई स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१४८. पालिकाको रिङ्गरोडलाई स्तरोन्नती गर्दै लगिनेछ साथै पालिका भित्र सहज यातायात सेवाको लागि यातायात व्यवसायीहरूसँग आवश्यक समन्वय गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१४९. सडक, खानेपानी, सिंचाइ, सामुदायिक भवनहरु जस्ता पूर्वाधारहरु सबै वडामा आवश्यकता र औचित्यताका आधारमा निर्माण गरिनेछ ।
१५०. विपद् व्यवस्थापन र तत्काल उद्धार लगायतका कार्यको लागि वडा वडामा हेलिप्याड निर्माण गर्ने कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
१५१. गाउँपालिका भित्रका सडकहरुमा ट्राफिक संकेतका चिन्हहरु राखी यात्रालाई सूचना मुलक बनाउँदै मुख्य सडकहरुमा सौर्य सडक वत्ती जडान गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१५२. सडक निर्माण गर्दा वातावरणमा परेको असरको मध्यनजर गर्दै आगामी वर्ष देखि नयाँ सडक बिस्तार भन्दा सडक स्तरोन्नतीमा ध्यान केन्द्रित गरिनेछ ।
१५३. हेभि इक्युपमेन्ट प्रयोग गरी कार्य गर्नुपर्ने अवस्थामा अनुमति प्राप्त हेभि इक्युपमेन्टबाट मात्र काम गराउनु पर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।
१५४. भवन निर्माण गर्दा भुकम्पिय जोखिम न्यूनिकरण गर्ने तर्फ ध्यान दिँदै भवन आचार संहिताको पालना गराउन पहल गरिनेछ ।

१५५. पूर्वाधारहरूको दिगो व्यवस्थापन तथा उपयोगका लागि मर्मत संभार प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
१५६. गाउँपालिका भित्र रहेको विद्युत सेवालाई नियमित र गुणस्तरिय बनाउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१५७. विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR) का आधारमा ठूला पूर्वाधारहरूको लगानी गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१५८. पालिका भित्र रहेका सार्वजनिक सम्पत्तिहरूको लगत तयार गरि संरक्षण गरिने छ ।
१५९. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र निर्माण भएका घरहरूको अभिलेखिकरण गरी नयाँ संरचनाहरू निर्माण गर्दा अनिवार्य रूपमा गाउँपालिकाको स्वीकृति लिनु पर्ने साथै गाउँपालिका भित्र निर्माण हुने RCC घरहरूले अनिवार्य रूपमा नक्सापास गर्नु पर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
१६०. पालिका भित्रका सडकहरूको आवश्यकताको आधारमा सडक मापदण्ड बनाई कार्यन्वयन गर्दै लगिनेछ ।
१६१. वडा कार्यालयका भौतिक संरचनाहरू निर्माण गर्ने नीति लिइने छ ।
१६२. गाउँपालिका स्तरिय खेलमैदान र कभर्डहल निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।
१६३. पालिकाको निर्माणाधिन सभाहललाई आवश्यक बजेट विनियोजन गरी यसै आर्थिक वर्ष भित्र सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
१६४. गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सडक तथा विभिन्न पूर्वाधारहरूको मर्मत सम्भार, स्वास्थ्य तथा सरसफाई, कृषि तथा सिंचाई, वन जलाधार, पर्यटन लगायतका विकास निर्माणका विभिन्न कार्यहरूमा वेरोजगारको सुचिमा रहेका व्यक्तिहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१६५. सिंचाई कुलोहरू निर्माण गरि कृषि उत्पादनमा बृद्धि गरिने छ ।
१६६. साना खालका पूर्वाधारहरूको निर्माण तथा सडक मर्मत सम्भार गर्ने कार्यमा हेभि इक्विपमेन्टको प्रयोग नगरी स्थानीयलाई रोजगार दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१६७. पालिकाको चारपालामा रहेको गुल्मीदरबार र बलिथुममा रहेको उजेली देवी मन्दिरलाई पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गर्नको लागि पर्यटन पूर्वाधार कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१६८. गुल्मीदरबार गाउँपालिका वडा नं. ६ र अर्घाखाँची जिल्लाको छत्रदेव गाउँपालिका वडा नं. २ लाई जोडी नागरिकहरूको आवतजावत सहज गराउन झोलुङ्गेपुल निर्माण गर्ने कार्य अगाडि बढाईनेछ ।

(ड) वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फः

१६९. विपद् व्यवस्थापनको लागि व्यापक रूपमा जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपदबाट जोगिन तथा क्षेतीको न्यूनिकरण गर्न विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१७०. कोभिड-१९ सरुवा रोग लगायतका गैर प्राकृतिक विपद् तथा प्राकृतिक विपद् व्यवस्थापनको लागि विपद् कोषमा आवश्यक रकम विनियोजन गरि कोषको रकम स्वीकृत मापदण्ड बमोजिम उद्धार, राहत र सहयोगमा खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
१७१. विपद पूर्व तयारीको लागी आवश्यक पर्ने विपद् सामग्रीहरुको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
१७२. खानेपानीको स्रोतलाई दीर्घकालिन बनाउन पानीका मुहान, पोखरी संरक्षणमा विशेष जोड दिईनेछ ।
१७३. पानीको स्रोत जोगाउनको लागि कम्तिमा "एक वडा एक पुनर्भरण पोखरीको" निर्माण गर्ने कार्यको शुभारम्भ गरिनेछ ।
१७४. गाउँपालिका भित्र रहेका सबै वन सम्पदाहरुको विभिन्न वन समितिहरुको सहकार्यमा संरक्षण गरिनेछ ।
१७५. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सम्पूर्ण नदिजन्य पदार्थहरुको उत्खनन विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदनको आधारमा मात्र गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१७६. गाउँपालिकाको वातावरण स्वच्छ एवं हरियाली राख्नका लागि टोल टोलमा एक व्यक्ति एक वृक्षारोपण कार्यक्रम अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१७७. स्तरोन्नती गरिएका र गर्ने सडकहरुको दायाँ बायाँ भागमा ठूला प्रजातीका रुखहरुको विरुवा रोपण गर्ने कार्यलाई अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ ।
१७८. वातावरणीय सन्तुलनलाई दिगो बनाउन गाउँपालिका क्षेत्र भित्र प्लाष्टिक प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्ने खालका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- यस नीति तथा कार्यक्रम तयारी गर्ने क्रममा सहयोग गर्नुहुने आदरणीय अध्यक्षज्यू, सम्पूर्ण कार्यपालिका सदस्यहरु, विषयगत समितिका पदाधिकारीहरु, गाउँपालिकाका विद्वत वर्गहरु, हामिलाई विभिन्न क्षेत्रबाट रायसुझाव उपलब्ध गराउनु हुने व्यक्तित्वहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरु र सम्पूर्ण गाउँपालिका नागरिकहरुलाई हार्दिक धन्यबाद् दिँदै यस नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा सबैले मन, बचन र कर्मले सहयोग गर्नुहुनेछ भन्ने अपेक्षा राख्दै बिदा हुन चाहान्छु ।
- धन्यबाद, नमस्कार ।

मिना भण्डारी
उपाध्यक्ष